

EDUARDA

VEIDENBRUNN

Graves un

darbības vietas.

Cēm snobotājū nīstīlīta
sarānts māterīals.

Segurovī 1955. g. SK Tupīa.

ANTONS ANSPAKS.

EDUARDA VEIDENBAUMA DZĪVES UN DARBĪBAS VIETAS.
=====

I

I E V A D S:

Mūsu galvenais mērķis ir parādīt aprakstos un attēlos latviešu proletariskās dzejas pamatlicēja Ed. Veidenbauma dzīves un darbības vietas. Viņa dzīve un darbība maz vēl izpētīta, jo īss ir bijis viņa mūžs (nepilni 25 gadi) un līdz pat padomju varas nodibināšanai Latvijā viss, kas parāda dzejnieka varenumu un skaistumu, viņa patiesību, tika noklusēts, pat slēps un nomlēn²¹ots, jo viņa dzejā savu seju redzēja ne viens vien liekēdis, izsūcējs un melnā apmetnī ietērpies sprediķotājs. Tagad dzejnieka Ed. Veidenbauma lielums parādīts pilnīgi, jo viņš ar savu aso protesto pret esošo iekārtu 19 g.s. 80-tos, 90-tos gados latviešu dzejā izdarījis veselu apvērsumu.

Rakstot par dzejnieka dzīves un darbības vietām, centāties pēc iespējas iegūt jaunas - vēl nepublicētas ziņas un materialus (sk. piezīmēs un paskaidrojumos), kā arī dodam aprakstus un liecības par dzīves un darbības vietām līdz mūsu dienām.

Beidzot pievienojam novērtējumus par Ed. Veidenbaumu, kādus ir snieguši mūsu ievērojamākie literatūras un kritikas pārstāvji.

Ilustratīvais materials skatāms albumā. Pielikumā - dzīves un darbības vietu kartes, plāni un lietīšķi materiali. ⁻¹

ED. VEIDENBAUMA PASTĀVĪGĀS DZĪVES UN DARBĪBAS VIETAS.

Ed. Veidenbaums (sk. albumā lp.nr. 1.) dzimis 1867. gada 3. oktobrī Cēsu tuvumā Glāznieku mājās (sk. albumā lp. nr. 6.). Dzejnieka dzimtās mājas vēsture ir gara. Cik zināms, zemes gabalā, uz kura atrodas Glāznieki, agrāk piederējis kādam Chirurgo Roehriham, 1772. gadā to ieguvis glāzniekmeistars Gustavs Stoessels, 1810. gada 10. martā nāk ūtrupē, un to nopērk rātskungs Fričs. No šī Friča tad arī 1824. gadā aramzemē kā zemnieku māju, sauktu par Glāzniekiem, nopērk Ed. Veidenbauma tēva tēvs Kaspars. Viņš bijis Cēsu pilskunga Ziverša dārznieks. Glāzniekus iepērkot, uz to zemes bijusi tikai viena veca rija, un pati zeme pavisam nolaista. Bet zeme bija auglīga, un paši Veidenbaumi neatlaidīgi. Tā viņi drīz uzcēluši nelielu dzīvojamo māju, tad citas saimniecības ēkas. Dzīvojamā māja celta ar vienām ārdurvīm, bet sadalīta divās daļās: viena galā dzīvojis viens saimnieks, otrā - otrs (Glāzniekus Kaspars Veidenbaums pircis kopā ar jaunpilieti Jēkabu Kudlingu - Steinbergu). Kaspara Veidenbauma dēls Jēkabs, gatavodamies precēties, paplašinājis māju ar piebūvi dienvidus galā un stikla verandu. Šinī Jēkaba celtajā dienvidus istabā dzimis nākošais dzejnieks Ed. Veidenbaums. Glāzniekos Kaspars Veidenbaums un Kudlings-Steinbergs saimniekoja divatā līdz 1842. gadam, kad pēdējais aizceļoja uz Krieviju. Kaspars Veidenbaums viņam izmaksāja tā daļu un māju paturēja viens pats. Bet, paļaudamies uz cilvēku godprātību, nav papīros dzēsis sava līdzīpašnieka vārdu. Tā grāmatās viņš joprojām palika par Glāznieku līdzīpašnieku, kadēļ mantošanas tiesības pēcnācēju laikos sarežģījās. Mājas Kaspara vadībā bija ilgi. Vēlāk Glāznieku pusmājas skaitījās uz viņa dēla Jēkaba (sk. albumā lp.nr. 1.)

vārda. Beidzot Kaspars sava dēla rīcībā nodeva visus Glāzniekus. Viņam kā mājas saimniekam bija jā rūpējas arī par citiem ģimenes locekļiem, sevišķi par jaunāko brāli Kārli, kas gāja mērnieku skolā. Viņš ir Eduarda krusttēvs un pirmais skolotājs. Eduardam un citiem brāļa bērniem viņš devis tik labu mājas mācību, ka uzreiz viņi varēja iestāties draudzes skolā, neejot nemaz pagasta skolā.

Uz Glāznieku zemes Jēkabs Veidenbaums ierīkoja kaļķakmeņu lauztuvi, ar to izmantodams "paša zemē slēpto zeltu" - kaļķakmeni, ar ko sevišķi bagāta Cēsu apkārtnē. Naudu kaļķu dedzinātavas ierīkošanai Jēkabam Veidenbaumam aizdevis svainis Kārlis Hincenbergs (viņa dēls un meita vēl tagad dzīvo un sniedz atmiņas par savu brālēnu Ed. Veidenbaumu, Sk. albumā lp. nr. 4.)⁻². Tā kā nekur apkārtnē nav bijis šāda veida uzņēmumu, tad tas Jēkabam atmaksājies. Laukus viņš paplašināja, rentēdams robežās atrodošos Šķesteru zemi. 1872. gada pavasarī Veidenbaumu pārceļas uz jauniepirkto māju - Mūrmuižas Kalāčiem, Valmieras apr. (no 1926. g. Kalāčus pievienoja Liepas pagastam Cēsu apr.) Glāzniekos savu dzīves vakaru sagaidīja vēl Eduarda tēva vecāki, kurū atdusas vieta ir Lauciņu kapos. Pēc Kaspara Veidenbauma nāves Glāznieku mantošanas tiesību dēļ norisinājās lieli strīdi, jo viņš nebija atstājis nekāda testamenta. Uz Glāzniekiem bez Jēkaba vecākā dēla Kārļa vēl pretendēja Jēkaba jaunākais brālis, māsas un pat rentnieks.

Pirms pasaules kara Glāznieki nonāk Jāņa Tanes rokās. Pēc tagadējo Glāznieku kaimiņu veco cilvēku nostāstiem Tane Jānis strādājis pie Veidenbaumiem un vēlāk Glāzniekus nopircis pavisam (kurš bijis to pārdevējs, neviens īsti nezina pateikt). Tā no tā laika līdz pat vācu okupantu izdzīšanai no mūsu dzimtenes Glāzniekos saimiekojuši Jānis Tane un pēc tam viņa dēls - arī Jānis. Sapemot Glāzniekus savās rokās, Tanes ar laiku izkūnojušies par īstiem kapitalistiem. Veco Glāznieku māju, kurā dzimis Ed. Veidenbaums,

noplēsuši un uzcēluši jaunu, pēc tam vienu pēc otras citas ēkas. Beidzot Tanēm bijušas kaļķu apstrādāšanas un naglu fabrika. Tagad Glāznieki pieder Cēsu Būvmateriālu fabrikai. Tas īsumā ir Ed. Veidenbauma dzimtās vietas vēsturiskais apraksts.

Glāznieki atrodas Cēsu ziemeļaustrumu daļā. Tuvākais ceļš no Cēsu stacijas uz Glāzniekiem ved pa Kaļķu, Poruka, Priekuļu, Palmu ielām. No Palmu ielas uzejam uz Rūpniecības ielas, kuras austrumu galā atrodas Glāznieki. Varam iet arī mazāk sarežģītu ceļu: ejot pa Cēsu-Valmieras sošēju uz Valmieras pusi, pa labi nogriežamies uz Rūpniecības ielu, pa kuru mēs tieši varam nokļūt Glāzniekos. To apkārtnē ir ļoti līdzīga. Skatu aizsedz vienīgi mājas, kas celtas vēlākos laikos, dārzi un apstādījumi ap tām. Veidenbauma laikos Glāznieku apkārtnē bijusi vēl kailāka. Paši Glāznieki tagad ieslīgst dārzos un apstādījumos. Visaugstāk paceļas kupls liepu puduris. Tas ir vēl Veidenbaumu roku darbs. (sk. albumā 1p. nr. 48.) Blakus Glāzniekiem atrodas kaļķu lauztuves, pa kurām bērniībā mīlējās staigāt un kāpelēt mazais Eduards. Te viņš dabūja redzēt drūmos, eksistences cīņā salauztos, cilvēkus, kas svelmiņošā saules tveicē no rīta līdz vakaram dienu no dienas lēja sviedrus, lauždami cietos kaļķu slāņus. Tā kā gar Glāzniekiem gāja vairāk ceļu, Eduards varēja redzēt dažādus ļaudis: gan bagātos, gan nābagos; gan lepnos pilsētas švītus un lauku lielgruntniekus, gan smagā darba strādniekus un sīkgraudniekus. Šīs ainas ļoti dziļi ietekmēja jūtīgā zēna sirdi. Skatoties uz pilsētu, pa kreisi atrodas Lauciņu kapi, taisni pretī rēgojas Cēsu baznīca, no kuras kanceles "cienīgtēvs, zaglis, teic sprediķus: "Tik pacieties, debesīs labāki būs: ""

Glāzniekos Ed. Veidenbaums nodzīvoja līdz sestajam dzīvības gadam. Pēc tam, t. i., 1872. gadā vecāki pāriet uz Mūrmuižas pagasta Kalāciem, kurus Jēkabs Veidenbaums iepircis

1869.gadā no Mūrmaižas lielkunga Knīrima. Tā ir Ed. Veidenbauma otra dzimtene, jo šeit viņš nodzīvoja lielāko sava mūža daļu un tur arī mira. Kalāču zemes kopplatība bija ap 100 ha. Lauki - neiekopti, krūmiem aizauguši. Jēkabs kērās pie darba, lai jo ātrāk iekoptu zemi, bet drīz nomira (1878.g.) Viņa iesākto darbu vēlāk turpināja Eduarda vecākais brālis Kārlis (sk. albumā lp. nr. 3...), kas Kalāču pārvērtā par priekšzīmīgu saimniecību : iekopa laukus, ierīkoja lielu dārzu, dīķi ar zivju audzētavu (sk. albumā lp. nr. 13.) u.c. Dārza apstādījumi ir tik stipri auguši un sakuplojuši, ka gandrīz pilnīgi aizsedz Kalāčus no lielceļa puses. Šajā dārzā mājas priekšā, Kalāčos ienākdams, Jēkabs Veidenbaums iestādīja "rundelī" astopus ozolus - katram bērnam un sev ar sievu pa ozolam, bet visi pakāpeniski iznīka un palika tikai divi - mātes Marijas un meitas Karlīnes, kas vēl tagad pleš savus zarus un zaļo joprojām. Dārzā atrodas arī visiem pazīstamā Kalāču klētīpa - Ed. Veidenbauma "studiju salons", kā viņš pats to nosaucis. Tajā atradās gulta, krēsls un tiem blakus veļas rullis. Vasaras brīvlaikos klētīpā bija viņa iemīļotākā darba un atpūtas vieta, kurā viņš mācījās un ir sarakstījis gandrīz visas savas dzejas. Par rakstāmgaldū noderējis jau minētais veļas rullis (sk. albumā lp. nr. 12...), kas vēl tagad atrodas Kalāču klētīpā, kura pirms pasaules kara tika pārbūvēta un pacelta mazliet tālāk. Visi baļķi penti no vecās klētīpas - tikai jumts ir likts jauns. Bez veļas ruļļa tajā atrodas arī Ed. Veidenbauma grāmatu skapis (sk. albumā lp. nr. 14...), kas tagad pavisam nolietojies.

Iziesim no Kalāčiem plašākā apkārtnē. Pretī Kalāču mājai otrā pusē lielceļam dažus simts metrus tālu atrodas Bērsu krogus (sk. albumā lp. nr. 16...), uz kuriem dažreiz, draugu veidnāts, aizgājis arī Ed. Veidenbaums. Tāpat arī citreiz neatteicās uz to aiziet, jo tur vislabāk varēja redzēt dažādus cilvēkus, un viņos dziļāk ieskatīties. Krogū sapulcējās ļaudis no plašākas

apkārtnes, sevišķi svētdienās. Tajā blakus lauku budžiem, uzpircējiem un dažādiem citiem krāpniekiem, blēžiem un liekēžiem, savus grašus, sūrā darbā nopelnītus, notērēja arī nabadzīgie lauku kalpi un gājēji, lai kaut vai uz brīdi izrautos no netaisnās viltus apkārtnes.

Ejot pa cielceņu uz Smiltenes pusi, pēc tam nogriežas - mies uz Valmieras, no kura necik tālu pa labi atrodas liepu aleja, kas mūs noved tieši pie Startu ezera. Šis divas vietas - krogu un ezeru Ed. Veidenbaums ir pieminējis savā dzejā. Arī viņš kādreiz grūtos brīžos iesaucies, kā nav vērts dzīvot, kaut gan, kā to pierāda visa viņa dzīve un centieni, dzīvi viņš mīlējis par visu vairāk. Tādā grūtā brīdī tas arī radies dzejolis:

Ezers lejā spīd netāli,
Iekšā tur būs raizēm gals.
Nu ar dievu, bēdu brāļi,
Neskanēs vairs mana balss.

Šis "ezers lejā" ir minētais Startu ezers (sk. albumā 1p nr. 15..)

Bet:

Ceļš vēl garām ved gar krogu,
Iekšā danco, dzied un smeļ.
Un caur apgaismotu logu
Redzu - alu glāzēs lej.
Vai tad es jau būšu bešā ?
Roka ātri svārkos ķer -
Desmit kapeikas vēl ķešā,
Tās pirms nāves jānodzer.
Steidzos iekšā, vienu glāzi
Iesviežu, vēl vienu, vēl...
Un ar katru alus lāsi
Paliek dzīvības man. žēl.
Atliks miršanu uz rītu,
Šodien vēlū staigāt turp.

Krodzniek, dosi vēl uz krītu?

-Došū! - Duci alus šurp!

Un šis krogs, kam ceļš iet garām, ir tuvējais (Bērzu krogs) *Stantu krogs.*
(sk. albumā lp.nr. 16.), kas Tēvijas kara laikā gandrīz pilnīgi
sagrūts. Vesels ir tikai viens mājas gals - uz Cēsu pusi (sk.
albumā lp.nr. 16.).

Kalāču mājas rietumu un dienvidrietumu pusē atrodas mežs,
pa kuru mīlējies pastaigāties Ed. Veidenbaums. Caur šo mežu viņš
gājis uz Liepas kapsētu (sk. albumā lp.nr. 17.), kur apglabāts viņa
tēvs. Vēlāk šajā pat kapsētā apglabāts arī viņš pats (sk. albumā
lp.nr. 17.). Liepas kapsētas tuvumā pie Ellīšu mājām dažus
desmit metru mežā iekšā atrodas augsta smilšāknens krauja, no
kuras apakšā iztek avotiņš, kas rada mazu strautiņu. Šo krauju
sauc par Ellīti jeb Mazo Ellīti, kuru ļoti bieži apmeklējis Ed.
Veidenbaums (sk. tālāk Kārļa Hincenberga atmiņas)

Raugoties no Liepas kapsētas, kura atrodas vienā no ap-
kārtnes augstākajām vietām, mūsu acīm pa ~~veras~~ brīnišķīgas dabas
ainas. Uz ziemeļaustrumiem un austrumiem liela ieleja, kurā
iegulst mežs, kas aiziet līdz pat Kalāciem. Caur šo mežu kilo-
metrus trīs uz Mazo Ellīti un Liepas kapsētu staigājis Ed.
Veidenbaums. Uz otru pusi mežu ir mazāk, bet vairāk lauku.
Starp tiem ne reti redzam arī koku pudurus - lapu un skuju.
Ap pašu Liepu ir daudz liepu, ozolu un bērzu, bet jo sevišķi lie-
pu, kas arī, var būt, ir bijis par iemeslu savam nosaukumam. Nā-
kot uz jau tikko jau minētajām vietām Ed. Veidenbaums apmeklē-
jis arī Liepas muižu, kura atrodas tikai kādus pāris simts met-
ru no kapsētas. Tagad muižas ēkā atrodas Liepas 7-gadīgā skola.
(sk. albumā lp.nr. 18.).

Pie Liepas Tautas nama (bijušā pagastnāma) atrodas viena
no Vidzemē skaistākajām ~~alām~~ *alām*, ko arī vietējie iedzīvotāji no-
saukusi par Ellīti (pretstatā minētajai Mazajai Ellītei, to
reizēm, lai nepārprastu sauc par Lielo Ellīti). Ala ir ļoti
liela un dziļa. Arī no šīs alas iztek strautiņš, kuram ūdeni

dod mūžīgi burbuļojošais avotiņš. Pretī alai atrodas līdzens
laukums, kur bieži vietējie iedzīvotāji rīko dažādus saviesī-
gus pasākumus. Ellīte ir viena no vietām, ko apmeklējis Ed. Veid-
denbaums (sk. albumā lp.nr. 19.).

Tagad iesim atpakaļ uz Kalāciem. Karlis Veidenbaums tā 7
dzīvoja un saimniekoja Kalācē līdz savai nāvei (1901.g.) Pēc
tam Kalācū^ā pārņēma savā vadībā māsa Karlīne. 1910.gadā Karlī-
ni apprecēja Jūlijs Luste

Karlīne nomira jau 1943.gadā. Viņu vienīgā atvase ir meita
-3
Biruta (precējusies - Leite, sk. albumā lp.nr. 4.)

Kur agrāk ~~visā apkārtnē pie budžiem strādāja pie -~~
~~spiesti kalpi un gājēji, tur tagad verd jauna dzīve.~~ 1949.gadā
22.martā šeit nodibinājās kolchozs, ko, godinot dzejnieku
Ed. Veidenbaumu, kolchoznieki nosaukuši viņa vārdā. Kolchoza
centrs ir paši Kalāči. Kolchozs savā pirmajā pastāvēšanas
gadā jau guvis ievērojamus panākumus. Iegūtās ražas ir ievē-
rojami augstākas nekā individualajām saimniecībām. Partijas
un valdības lēmumu par trīs gadu plānu kolchozu un padomju
saimniecību lopkopības attīstībai (1949.-50.g.) kolchozs
"Ed. Veidenbaums" veic sekmīgi. Ir iekārtotas četras piena
lopu fermas, divas jaunlopu un cūkkopības, vistkopības, ait-
kopības pa vienai. Kolchozs pirms termiņa un ievērojami ātrāk
nekā viensētnieki nokārtojis saistības ar valsti visos
lauksaimniecības produktu piegādes veidos. Ed. Veidenbauma
vārdā nodauktais kolchozs ir viens no labākajiem kol-
choziem apkārtnē. Notikušajā socialistiskajā sacensībā ar
kaimiņu kolchozu „Sarkanā zvaigzne” uzvarējis kolchozs
Ed. Veidenbaums. Kolchozs un pārējie bijušā Liepas pagasta
iedzīvotāji lepojas, ka viņu apkārtnē dzīvojis lielais

revolucionarais dzejnieks, kas cīnījies pret tumsību, apspiestību, par laimīgāku dzīvi, par dzīvi bez izsūcējiem un liekēžiem, kāda radās tikai ar padomju varas nodibināšanos Latvijā. Kolchozā sapulču istabā goda vietā blakus mūsu vadopu gimetnēm atrodas arī Ed. Veidenbauma gimetne. Apkārtnes iedzīvotāji ir iecienījuši Ed. Veidenbauma dzejas un daudzas zina no galvas. Plaši izplatīti viņa kodo- līgie aforismi un satiriskie izteicieni, kā:

Dzīve ir laba,
Ja mērķis ir labs;
- " -

Cienību dod liela bārda,
Glaimošana katram garda, u.c.
- " -

III

SKOLAS, KURĀS MĀCĪJIES ED. VEIDENBAUMS.

Pirmā Ed. Veidenbauma skola ir Cēsu draudzes skola, kurā viņš iestājās 1879.g. kopā ar vecāko brāli Kārli. Draudzes skola - balta divstāvu ēka ar kārniņu jumtu - atrodas pretī Cēsu stacijai, kādus pāris simts metru aiz kaļķu cepla (sk. albumā lp. nr. 20.). Draudzes skola bija Ed. Veidenbauma pirmais plašākais solis pasaulē. Par skolotāju draudzes skolā bija cimzenietis Augusts Zeebode. Jāpiezīmē, ka šajā pašā skolā viņam parīpalīgu strādāja 1872.g. arī "jaunlatviešu" dzejnieks Auseklis. Te mācījās arī dzejnieks Ed. Treimanis, viens no tuvākajiem Ed. Veidenbauma draugiem.

Aļ skolū aug veci koki. vienā no tiem (skat. Hincenberga atmiņas) bieži pavasaros sēdējis un mācījies Ed. Veidenbaums. Draudzskolas dārzā stūrī uz stacijas pusi atrodas dīķītis, kas gandrīz pavisam izsīcis. Lūk, ko par to raksta dzejnieks

Treimanis: "Pie draudzes skolas bija mazs dīķītis. Mēs pa viņu braukājām ar paštaisītu plostiņu, kas sastāvēja no trim apaļie kokiem. Reiz Veidenbaums no plostiņa iekrita ūdenī un lieliski aptaikšķījās ar dūņām. Kopš tā laika viņš nekad vairs ar plostiņu nebrauca. "Tā ir tāda bērnišķīga niekošanās," viņš sprieda." Es tkrurpretī vēl bieži pa dīķīti airējos un iekritu daudzreižu ūdenī. Ja Veidenbaums to redzēja, tas kodīgi piezīmēja: "Ak, kāds mazs puisītis! Laikam dūņās pērlēs meklē ... utt." (Ed. Veidenbauma kopoti raksti Treimaņa redakcijā 1907.g.). Draudzes skolu Veidenbaums nobeidza 1880. g. 14. jūnijā.

Tā paša gada augustā Veidenbaums iestājās Cēsu apriņķa skolā (sk. albumā 1p. nr. 21.) un to nobeidza 1881.g. dec. 14 gadu vecumā. Šeit viņš, kā aizrāda Treimanis, sācis mēģināties arī dzejā.

Skola atrodas Cēsīs, Lielā Skolas ielā 6, kur tagad ir Arodskola Nr.4.]

Pēc apriņķa skolas Ed. Veidenbaums četrus gadus nodzīvoja Kalāčos un gatavojās pašmācības ceļā uz gimnazijas abituriju. 1886.g. janvarī viņš iestājas Rīgas guberņas gimnazijā.

Tā atrodas Pionieru laukumā 2, kur tagad ir Valsts Bibliotēkas nams. Gimnazija dibināta 1804.g. un domāta "dižciltīgajiem" vāciešiem un pārvācotiem. Bet vēlāk tajā varēja ielavīties viens otrs arī no latviešu vidus.

Rīgā Ed. Veidenbaums dzīvoja šauru lauku zēna dzīvi. No mācībām brīvajos brīžos viņš daudz staigājis pa pilsētu, iepazīnēs ar tās dzīvi un tikumiem. Viņa tuvākie draugi gimnazijas laikā bija Ričers (sola biedrs), Pīpkalējs, Bel-davs, Vittenbergs un Perlbachs, ar kuriem studēja arī Tērbatā. Bieži pie Ričera vakaros sapulcējās daudz jauno ļaužu. Reizēm tur ieradās arī Ed. Veidenbaums, bet ne sevišķi cienīja šo sabiedrību un nemanot centās pazust prom. Tā bija turīgo pilsoņu "zelta jaunatne," kam interesēja ti-

kai viss ārējais, kas skolā gāja tikai tāpēc, lai pēc tam varētu ieņemt kādu "siltāku" vietīņu un kas runāja gandrīz tikai vāciski.

Gimnazijas laikā Ed. Veidenbaums dzīvoja kopā ar Perlbachu vienā dzīvoklī. 1886.g. 11. aug. vēstulē brālim Kārlim Eduards raksta: "Mūsu kopīgais kortelis atrodas Zariņa mājvietā (Kaļķu ielā), otrā tāžā, logs uz Fūrmaņu ielu (kur tagad pārkrustīta par Ņevas ielu). Mēs par viņu maksājam 8 rubļi par mēnesi un tas nav dārgi, tādēļ, ka mājvieta tuvu pie Ķekšrīgas. Izīrētājs ir Zariņa mājvietas saimnieks Ernsteins." (Rudolfs Egle. Eduards Veidenbaums dzīvē un darbos. Monografija. O.Jēpes izdevniecība Cēsīs un Rīgā 1926.). Pēc tagadējās ielu kārtības šis nams atrodas (domājams) Tērbatas ielā 19/21, jo agrāk Kaļķu iela sniegisies tālāk kā tagad. Minētā Ņevas iela tagad - Blaumaņa iela.

1886.g. 16. dec. Ed. Veidenbaums gimnaziju nobeidza.

Nākošā skola, kurā gāja Ed. Veidenbaums, bija Tērbatas universitāte. Tajā viņš iestājās 1887.g. 22. aug. un studēja juridiskā fakultatē. Bez kārtējām mācībām viņš daudz lasa literatūru - krievu un ārzemju klasiķu darbus, kā arī mācās vairākas svešvalodas. Bez latīņu, krievu, vācu valodām, kuras jau Ed. Veidenbaums labi prata, viņš mācās arī grieķu, franču, angļu, spāņu, itāliešu, igāņu un senebreju, piemētinādams, ka "viss var dzīvē noderēt." Vecajos pils mūros skaistajā Doma kalnā atradās universitātes bibliotēka. Ed. Veidenbaums bija tās pastāvīgs viesis, kurā viņš remdēja savas "zinību slāpes," lasīdams rakstus daždažādās zinātnēs.

Brīvajos brīžos Ed. Veidenbaums mīlēja pastaigāties pa skaisto Tērbatas pilsētu. Viņš nevarēja vien nopriecāties par pilsētas panoramu, kad iztālēm raugoties, "sarkanie dakstiņu jumti un baznīcu torņi lapu kokos un dārzos iegrimst kā zaļā mežā, kam pa vidu lokās nekaidrā

Mētra," (sk. albumā 1p. nr. 4.3), ko Ed. Veidenbaums piemin arī savā dzejā:

Pie neskaidrās Mētras
Tur sirdis pukst brīvas,
Kaut likteņa vētras
Pūš nikmas un sīvas.

Tur jaunības liesmās
Vēl dvēsele staro,
Bez bailēm iet briesmās,
Pret tumsību karo.

Arī vairākos citos dzejoļos sastopam pa glezmai, kas varētu būt radušās no Mētras liļos gūtajiem iespaidiem.

Neatlaidīgajam censonim neizdevās pabeigt universitāti. Līdzekļu trūkums spieda Ed. Veidenbaumu 1891.g. dec. atstāt Tērbatu. Pa ceļam sasaldējies, viņš pavisam saslima un 1892.g. 12. maijā mira.

IV

ATMIŅAS PAR ED. VEIDENBAUMU.

Ir maz tādu cilvēku, kas vēl personīgi pazīst un atceras Ed. Veidenbaumu, jo tik vecus cilvēkus grūti sastapt. Bet tomēr vēl viens otrs no Ed. Veidenbauma radiniekiem, draugiem un pazīstamiem, kuri vēl atceras viņu, ir un var mums pastāstīt dažas epizodes no Ed. Veidenbauma dzīves, kas apstiprina jau publicētos viņa uzskatus nu nostāju, ka arī vairākus momentus viņa dzīvē, kas nekur nav minēti. Sniedzam tālāk šo cilvēku atmiņas.

KĀRĻA HINCENBERGA ⁻⁴ ATMIŅAS.

1880./81. māc. gadu nodzīvoju Cēsu darudzes skolā vienā istabā ar Ed. Veidenbaumu un viņa brāli Kārli. Es un Kārlis mācī-

jāmieš draudzes skolā, bet Eduargs - Cēsu apriņķa skolā. Viņam stundas beidzās agrāk nekā mums draudzes skolā. Pārnācis no skolas, Eduards parasti istabā neuzturējās, bet, paņēmis mācību grāmatas, uzrāpās kādā lielā kokā skolas sētā un tur vienatnē nodēvēs mācībām. Citi zēni par to smējās. Eduards un Kārlis, ja negribēja, ka citi viņus saprot, runāja "ačgārni". Eduards brāli nosauca - "Sialeil" (Lielais) un Kārlis Eduardu - "Sdraude" (Eduards). Tādā valodā viņi runāja ļoti tekoši un neviens viņus nesaprata. Apriņķa skolā viņš bija ļoti vērīgs - Reizi izlasīja un jau iegaumēja uzdoto.

Mani vecāki dzīvoja Burtnieku "Dandariņos" (pie Burtnieku ezera). Tāpēc Cēsu draudzes skolas apmeklēšanas laikā es ar Veidenbaumiem brīvdienas pavadīju Kalāčos. Tur mājas lielākajā istabā Eduards bija striķos iesējas "turnēšanas koku". Viņš parasti ar rokām pieķērās kokam un griezās riņķī. Viņš bija tā ietrenējies un tik lokans, ka viegli varēja elkoņus salikt uz muguras kopā.

Pa vasaru Eduards gāja uz Liepas muižu un alu - Ellīti, lasīja puķes, jo interesējās arī par botaniku (grieķu-krievu vārdnīcā ⁵ vēl tagad sastopam starp lapām dažus ziedus. A.A.). Pārnācis mājās, pētīja tās un noteica puķu nosaukumus.

1881.g.1.maijā apriņķa skolas skolēni gāja uz Dukurbirzi un ceļā dziedāja kādu vācu dziesmu: Wir wandern, wir wandern... Arī Eduards dziedāja, lai gan nekāds dziedātājs viņš nebija. Dukurbirzī bija dziedāšana, dejošana un citāda izklaidēšanās.

Kāds cits gadījums no Eduarda dzīves.

Aiz ^{Startu} Bērzu kroga atrodas Startu ezers, kurā viņš gribējis slīcināties (to man stāstīja viņa māte), tomēr pa ceļam iegriezies krogū un dzēris kopā ar linu pircēju Skat^{argu}. Tā "atlicis miršanu uz rītu."

Studiju laikā vasaras brīvlaikā Eduards Rūjienā un citur mācījies bērniem krievu un vācu valodu. Pāts iemācījies Tērbatā igauņu valodu. Universtitatē dažreiz bijis daudz jānācās; tad Eduards

ielicis kājas bļodā ar aukstu ūdeni un sēdējis pie grāmatām. X

Eduards viesojās arī mūsu mājās un reiz mums uzdāvināja Kau- X
dzīšu Mērnieku laikus.

JĀNA MAKARA ⁻⁶ ATMIŅAS.

Ar Ed. Veidenbaumu tikām pazīstami Cēsu draudzes skolā. Es mācījos draudzes skolā, Ed. Veidenbaums-apriņķa skolā.

Tā kā Eduarda vecāki ar draudzes skolas vadītāju satika la-
bi un vietas tur bija, tad Eduards un vairāki citi, kas mācījās
apriņķa skolā, gāja gulēt un ēst uz draudzes skolu.

Tautas teiciens saka: Bērns rāda, kāds būs vīram tikums. To
pilnīgi var attiecināt uz Eduardu. Eduardam bērnībā bija tādas
īpašības, kas arī vēlāk palika. Viņš bija biedrīks, izpalīdzīgs,
notiekts, izskaidroja dažādus sarīžojumus mūsu pašu starpā un
citur. Kur redzēja kādas netaisnības, tur pirmais izteica savu
protestu.

Reiz bija šāds gadījums. Kopgaldā, kurā piedalījāmies kādi
17 - 18 zēni, sāka arvien sliktāk gatavot ēdienu. Kadās brokastīs
tika pasniegti kāposti - pavisam šķidri un nēgaršīgi. Eduardam
mērs bija pilns. "Gangji!" viņš uzsauca kādam no zēniem, "ņem
bļodu un nāc līdz pie Zeebodes." Un abi arī aizgāja pie viņa
un deva nogaršot ēdienu. Skolotājs Zeebode, vīrs, kam bārda bur-
tiski sniedzās līdz pakrūtei, uztraukts nēgaršoja un lika vārītā-
jai ēdienu gatavot labāk.

Tā Eduards mums izkaroja kopgaldu.

Eduards bija cilvēks, kas necienīja liekulību un liekulus.
Noliedza dievu un tā baušļus. Sakolā un vēlāk viņš visiem stāstī-
ja, ka desmit dieva baušļi ir kā desmit cauri priekšauti. Būtu la-
bāk viens vesels, nekā desmit, bet visi cauri. "Esi pret cilvēku
kā cilvēks - tur, lūk, visa tā bauslība!" noteica Eduards.

Vēlāk dievgalda mācībā mācītājam Neilandam ar Eduardu bijuši
lieli strīdi (Ed. Veidenbaums bija ateists, bet bez iesvētīšanas

nevienu augstskolu neuzņēma, un tā arī viņam bija jāiet dievgalda mācībā. A.A.). Neilands tulkojis nō bībeles jauniesvētamajiem, ka Ādama dēli gājuši aiz kalniem sievas meklēt. Eduards uzreiz bijis augšā un teicis: "Bet tad jau viņi (Ādams un Ieva) nav bijuši pirmie (cilvēki). Neilandam nebijis ko atbildēt. Tālākās sarunās ar viņu neielaidies visiem dzirdot un uzaicinājis pie sevis izrunāties vienatnē.

Eduards nekad nelepojās ar saviem panākumiem. Silķes līcītī (Silķes mājas pie Gaujas, kur dzīvo tēlnieks Jansons) bija sarīkoti kādu pavasari bērnu svētki, kur izdalīja aprīnka skolas skolēniem dāvanas. Eduardam par labu mācīšanos piešķīruši zelta medaļi, kas bijis nēsājams pie krūtīm. Bet Eduards to ietinis papīrā un steidzīgi iebāzis kabatā, teikdams: "Kas zina, tas lai zina; kas nezina, tam arī nevajag zināt. Es negribu būt pārāks par citiem." Bēms (apr. skolas vadītājs) teicis, ka tikai trīs tādus kā Veidenbaums redzējis savā mūžā, kaut gan par skolotāju strādājis jau 49 gadus; un arī no tiem trim Veidenbaums bijis pirmais.

Ed. Veidenbauma un viņa dzeju ļoti oienīja tā laika jaunatne. Daudzas viņa dzejas zināja no galvas un dziedāja.

Gribu vēl atzīmēt vienu Eduarda īpatnību; viņš nekad necentās pēc ārējā skaistuma un teica, ka cilvēkam vajag gērbties tikai tik, cik tas nepieciešams pret aukstumu u.tml.

ED. VEIDENBAUMS STUDENTA GADOS JĀPU VAKARĀ BĒRZU KROGŪ. -7

Bērzu krogus krodzinieks bija liels blēdis. Izdzertās pudeles nekad no galda nenopēma. Un ja kāds jauns ienācējs piesēdās pie galda, tad pieprasīja viņam samaksāt par visām pudelēm it kā viņš būtu nodzērišs. Tā tas atkārtojās bieži. Eduards reiz pamatīgi izmācījis krodzinieku. Jāpu vakarā viņš ar muižas strādniekiem aizgājis un Bērzu krogu - pasūtījis vienu, divus, trīs kurvjus alus - samaksājis par to, dzēris pats un devis muižas puīšiem. Tā pēmis

vēl un vēl, bet uzreiz nesamaksājis. Krodzinieks arī neuztrucies, domādams; samaksāja par to, samaksās arī par pārējo. Kad visi bijuši tā īsti "iesildījušies", Eduards uzlēcis uz tukšās mucas un teicis: "Uz manu pavēli ejiet visi mājās, nesamaksājuši, jo jau diezgan citreiz esat par to maksājuši. Un ja tas ir kāds "grēks", tad lai šis "grēks" krīt pār mani." Krodzinieks par šādu "joku" bijis tā pārsteigts, ka gandrīz nevarējis parunāt. Par šo notikumu Bērzu krogū drīz runāja visā apkārtnē.

ED. VEIDENBAUMS PĒDĒJĀ GAITĀ.

Kad Eduardu pavadīja pēdējā gaitā, es būvēju savu jauno māju. Tikko padzirdēju, ka Eduardu ved uz kapiem, tūlīt izbeidz darbu un devos pēdējo reizi atvaļīties no sava daruga - gan miruša.

Lauzu bija neredzēti daudz. Gājēju un pajūgu rindas stiepās kāda puskmometru garumā. Eduarda zārku apbēra ziediem - meta tos pār cilvēku galvām, jo pie zārka visi nevarēja tikt klāt.

No viņa studiju biedriem bija klāt Ūdrs un Krumbergs, kas arī teica runu un nolika Eduardam uz kapa lauru vainagu ar viņa dzejas vārdiem lentā: "Ed. Veidenbaumam, savam dibinātājam un biedram Tērbatas lit.-zin. studentu sabiedrība. - Mums ēnu valstī tomēr reiz jānobrauc, kur nāves lejās Kokitus ūdeņi lēni plūst."

R. ACTIŅŠ⁸ PAR ED. VEIDENBAUMU.

Vispirms par materialiem, kas iegūti Kalāčos.

Visus materialus, ko tur ar skolēniem ieguvu, esmu 1948.g. 21. febr. nodevis Valsts Literatūras muzejam (akta noraksts ir pie manis).

Savā laikā par Ed. Veidenbaumu šo to man pastāstīja viņa draugs, mirušais dzejnieks Treimanis. Tiku pierakstījis, bet pa

kara laikiem tas zudis. Atceros tikai dažus sīkumus. Ed. Veidenbaums bijis vidēja auguma, savā nostājā - diezgan iedomīgs. Mēdzis teikt, ka pasaulē nekā nevarot pierādīt, piem., ja kāds sakot, ka svece dedzinot, tad viņam tā nededzinot. Kā pierādījumu tam, viņš licis pirkstus sveces liesmā. Šinī gadījumā Treimanis paglābis Veidenbauma pirkstus no apdedzināšanas, jū atrāvis viņa roku no liesmas. -g

Kāds Ed. Veidenbauma personīgs paziņa (vecs skolotājs Baiža - miris) pastāstīja, ka Ed. Veidenbaums mīlējis disputus un "spēkošanos" ar vārdiem." Tādos gadījumos viņš mīlējis sofismus. Tā kādā gadījumā, ejot pa ceļu, ceļa malā bijusi ecēšana, Ed. Veidenbaums pūlējies pierādīt, ka tā nemaz ecēšana neesot.

Savā laikā Ed. Treimanis, kurš bija rakstījis pirmo Ed. Veidenbauma dzīves aprakstu un sakopojis dzejas, nevarēja beigt dūmoties uz biografu R. Egli, kurš bija pārmetis, ka Ed. Treimanis esot sagrozījis ziņas par Ed. Veidenbaumu. Treimanis savu nostāju pamatoja ar to, ka ziņas par Ed. Veidenbaumu viņš sniedzis nesagrozītas - no pirmavotiem, kādi bijuši Kalāčos pēc Ed. Veidenbauma nāves. Ņemtos materialus pēc izlietošanas viņš nodevis atpakaļ Kalāčos, bet gadu gaitā daļa šo materialu zuduši (varbūt ekskursanti, kas bieži iegriezušies Kalāčos, tos vienu otru paņēmuši, jo tuvinieki tos labprāt rādījuši - tās Ed. Treimana domas). Egle rakstījis daudz vēlāk, un viņam neesot bijuši vairs pieejami visi materiali, kurus izlietojis Ed. Treimanis

X

X

X

No Ed. Veidenbauma skolas biedriem vēl dzīva Jūle Bērziņa, kas dzīvo Glāznieku kaimiņos Rūpniecības ielā 15 un pastāstīja sekojošo: Ed. Veidenbaums skolā mācījies labi, bijis ļoti nopietns. Klasē sēdējuši ar brāli Kārli kopā priekšējā solā - viens

loti liels augumā, otrs - mazs. ⁻¹⁰

V

LITERATURAS UN KRITIKAS PĀRSTĀVJI PAR
ED. VEIDENBAUMU.

"Ed. Veidenbaums, bez šaubām, ir viens no it pirmajiem lielās, socialās taisnības vēstnešiem Latvijā.

Viņš daudz agrāk par "Dienas Lapas" vadītājiem, līdzatradniekiem un vēlākā "Pūra" autoriem uzstājās ne tikai pret muižniekiem, pret mācītāju liekulībām, bet pret visu pastāvošo sabiedrisko iekārtu.

Tā ir īsta revolucionāra valoda. Tā nav sentimentāla labdara mazvērtīga līdzjūtība "mazajiem brāļiem." Še elpo šķiru cīņas gars.

Ed. Veidenbauma krūtis grauza nesaudzīgā socialā slimība.

plaušu dilonis. Bet pesimistiskās stīgas Ed. Veidenbauma kokiļē personīgajā plāksnē skanēja ¹⁹⁷ vīspirms gan tādēļ, ka viņš bija viens no it pirmajiem socialā pavasara agrajiem cīruļiem. Latvju proletariats, kam vistuvākās bija Ed. Veidenbauma naida un protesta dziesmas, vēl vēl nebija pamodies kā šķira, viņa vēsturisko soļu dunona vēl nebija sadzirdama un Ed. Veidenbauma lielās dvēseles ilgas, gara kvēles neatrada pietiekošas saprasmes, atbalsta tuvākajā sabiedrībai, kurai priekšā tas bija aizsteidzies."

Prof. Roberts Peļše "Viens no pirmajiem". (Literatura un Māksla. 1945.g. Nr. 15).

X X

X

"Dzejnieks paceļas līdz absolūtas brīvības un socialās taisnības slavināšanai, par ko cīnoties pats gāja bojā.

Pārvērtēšana un pārdzīvojums mums paliek tas radošais, pacilājošais, konkrētais saturs, ko Veidenbaums sniedzis. Ar šo cīņu pirmo reizi spēks un drosmie ienāk mūsu dzejā."

Rudolfs Egle.

x x
x

" No tautiskā romantisma rožaini apgaismotās čalojošās burzmas ieejam Veidenbauma dzejā kā augstā, melna gliudināta granita kapu velvē. Zem kājām birst skūjas un novītušas puķes. Velk le - dains vēsums, drebuļi lied pār *kauliem*...

- - - - -
Viņš neatzīst klibošānu, laipošanu un epigonišķo piemērošanos apstākļiem. Taisni bez kompromisiem, bez bailēm viņš savā nežēlīgās domas darbībā iet līdz galam.

- - - - -
Kā lai tautiskie epigoni saprastu Ed. Veidenbaumu, kas zina desmit kulturvalodas, var izrēķināt vigrūtākos matemātikas uzdevumus, kas raksta dziļdomīgus apcerējumus par mehaniku, tautsaimniecību, juridikas filozofiju, un tomēr nekaunas atzīties, ka viss tas vēl maz, ka zināt un izprast cilvēks nevar tikpat kā nekā. Kā lai balamutiģie, tautiskie dzīves un rakstniecības līgusoni cienītu Veidenbaumu, kuram karts vārds asprātīgs un oriģināls, kur katrs teikums klausītājiem atber plašus ideju apvārksņus, un kurš tomēr nodzīvo dienām un nedēļām nodzīvo pat ar draugiem vārdu nepārmainījis.

- - - - -
Kā cilvēks viņš aiziet bojā, bet viņa dzeja dzīvo. Kā grieziģs trompetes kliedziens tā pārtrauc tautisko līgusonu koncertu. Tā ierosina atskatīties uz to, kas mirst, un pavērties tajā, kas ceļas uz jaunu pilnīgāku un dziļāku dzīvi."

A. Upīts " Ed. Veidenbaums" (Latviešu jaunākās rakstniecības vēsture - 1885. - 1925. Rīgā 1921.g. D.Zeltiņa un A.Golta apg.).

Ed. Veidenbauma dzejas ne vienam vien deva ticību un spēku uzvarai Lielajā Tēvijas karā. Latviešu strēlnieki pat visbaigāko kauju līsmās sadzirdēja Ed. Veidenbauma vārdus. Lūk, ko raksta Tēvijas kara cīnītājs A. Kļaviņš: " 1942.g. 24. maijā, tanī laikā, kad hitleriskie iebrucēji, ar zaudējumiem nerēķinoties, centās salauzt varonīgās Sevastopoles pretestību, mēs, latviešu strēlnieki Sarkanās Armijas rindās, atzīmējām Veidenbauma 50 gadu nāves dienu. Tās pašas vasaras beigās, bargo Staļingradas kauju dienās, mēs pieminējām otrreiz dzejnieku viņa 75 gadu dzimšanas dienā. Ļalījāmies ar dzejnieku ticībā, ka

... vēl rudenī labību sēj.

Lai jaunājo stādu sedz aukstajais sniegs,

Tak pavasaris atnāks un saule un prieks.

A. Kļaviņš " Ed. Veidenbauma dzejas "

(Padomju Latvijas Skola 1945.g. Nr. 3 " Grāmatu
apskats").

VI

ED. VEIDENBAUMS.

(Chronologija)

- 1867.g. 3.okt. (v.st.21.sept.) - dzimis Ed. Veidenbaums.
- 1872.g. pavasaris - Veidenbaumi no Glāzniekiem pārceļas uz Mūrmuižas Kalāčiem;(vēlāk tas Liepas pagsts; tagad Kalāči ietilpst Dunduru ciemā).
- 1879.g. sākums - Eduards un Kārlis Veidenbaumi sāk mācīties Cēsu draudzes skolā.
- 1880.g. 14. jūnijs- Eduards un Kārlis Veidenbaumi beidza draudzes skolu.
- 1880.g.rudens - Ed. Veidenbaums iestājas Cēsu apr. skolā.
- 1881.g. 18. dec. - Ed. Veidenbaums beidz apr. skolu.
- 1885.g. vasara - Ed. Veidenbaums iet pie Cēsu spr. skolot. dēla Makša Bēma, kas viņu pārbaudītu galvenos piekšmetos, lai varētu iestāties gimnazijā.
- 1886.g. janvaris - Ed. Veidenbaums dodas uz Rīgas gub. gimnaziju.
- 1886.g. 16.dec. - Ed. Veidenbaums nobeidz gimnaziju.
- 1886.g. vasara - Kalāčos Ed. Veidenbaums saraksta rakstu par šķirru attiecībām. Tas ir pirmais tāda satura raksts, kādus drīz vien vēlā uzsāka "Dienas Lapa" un jaunstrāvnieki.
- 1887.g. rudens - Ed. Veidenbaums aizbrauc uz Tērbatas universitāti.
- 1888.g. pavasaris - Ed. Veidenbaums dodas ceļojumā pa Latviju.
1891. g. dec. - Ed. Veidenbaums atstāj Tērbatu.
- 1892.g. 12. maijs - Ed. Veidenbaums mirst.
1892. 20. maijs - Ed. Veidenbauma apbēdīšana.

PIEZĪMES UN PASKAIDROJUMI.
VII

Temata izstrādāšanai izlietotā literatūra: 1) Rudolfs Egle. Ed. Veidenbaums dzīvē un darbos. Monogrāfija. O. Jēpes izdevn. Cēsīs un Rīgā 1926. 2) Ed. Veidenbauma kopoti raksti I. Eduards Veidenbaums savā dzīvē un darbos. No Ed. Treimanis . 1907.g. Apgādājis P.Skrastiņš, Valmierā.

- 1. Vārdnīca, no kuras mācījies Ed. Veidenbaums, dabūta no Liepas 7.-gad. skolas direktora un lekcijas, dabūtas Kalāčos 1950.g.19. febr. no Laimoņa Rožkalna.
- 2. Ed. Veidenbauma mātes brāļa bērni Kārlis un Marija Hincenbergi dzīvo Cēsīs Invalidu namā. Viņiem abiem pāri 80.gadiem.
- 3. Biruta Leite līdz šim dzīvoja Cēsīs un strādāja par veikala vad. No viņas dabūtiem originaliem pār fotografētas Karļa un Karlīnes, kā arī grupas uzņēmums, kur redzam māti un meitas - Jūlu un Karlīni (pārējās personas nav zināmas). Karlīnes un grupas uzņēmums ir jauns. (Valsts Literatūras muzejā ir tikai daļa no šī grupas uzņēmuma + kur redzam no Veidenbauma ģimenes tikai māti). Jauns ir arī 1907./8.g. Kalāču skats.
- 4. Sk. paskaidrojumu -2.
- 5. Sk. paskaidrojumu -1.
- 6. 84. g. vecais Jānis Makars dzīvo Liepas ciema Jaunbakos un ir viens no tuvākajiem Ed. Veidenbauma draugiem. Nav vaiss neviena tāda cilvēka, izņemot, varbūt, Hincenbergus, kas tik labi pazīst Ed. Veidenbaumu un var par viņu sniegt kādas tīpas.
- 7. Jānis Makars vēlējas, lai šo epizodi nosauktu tā.
- 8. R.Actiņš agrāk strādājis Liepas 7.gad.skolā par sakolotāju un pēc Tēvijas kara kopā ar skolēniem gājuši uz Kalāčiem, kur dabūjuši vairākus materialus par Ed. Veidenbaumu. Tagad viņš strādā Dzērbenes 7.-gad.skolā un vēstulē mums pastāsta sekojošo.
- 9. Tādu gadījumu jau Ed. Treimanis minējis paša rediģētos Ed. Veidenbauma kopotos rakstos.
- 10. Ed. Veidenbaums bijis augumā pamazs, bet abi brāļi Kārlis un Voldemars ļoti lieli.

SATURA RĀDĪTAJS.

Ievads	1. lp.
Ed. Veidenbaums pastāvīgās dzīves un darbības vietas .	2. lp.
Skolas, kurās mācījies Ed. Veidenbaums	9. lp.
Atmiņas par Ed. Veidenbaumu	12. lp.
Kārļa Hincenberga atmiņas	12. lp.
Jāņa Makara atmiņas	14. lp.
Ed. Veidenbaums studenta g.Jāņu vakarā Bērzu krogū .	15. lp.
Ed. Veidenbaums pēdējā gaitā	16. lp.
R. Actiņš par Ed. Veidenbaumu	16. lp.
Literatūras un kritikas pārstāvji par Ed. Veidenbaumu	18. lp.
Ed. Veidenbaums (Chronologija)	21. lp.
Piezīmes un paskaidrojumi	22. lp.